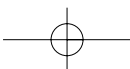
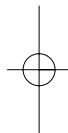
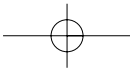

II. fejezet

FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZABADIDŐ- ÉS VERSENYSPORTJA

Nádas Pál–Dorogi László

A) A fogyatékos személyek sportjának nemzetközi története a paralimpiai mozgalom tükrében

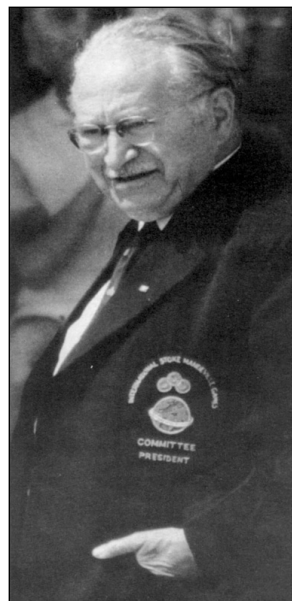
1. A nemzetközi sportélet kialakulása és a nemzetközi sportszövetségek

A NEMZETKÖZI STOKE MANDEVILLE-I JÁTEKOK SZÖVETSÉGE TÖRTÉNETE

A nemzetközi és hazai parasport történetét az „Adaptált testnevelés és sport II.” (2003), a „Paralimpiai történetek” (Nádas 2005) megfelelő fejezeteiből, valamint „A Nemzetközi Paralimpiai Játékok és a parasport hazai története” (Nádas 2003b) című cikkek alapján állítottam össze.

A paralimpiai játékok története 1948-ban kezdődött. London mellett, a Stoke Mandeville-i rehabilitációs intézetben 1948. július 28-án, a londoni XIV. olimpiai játékok nyitónapján *dr. Ludwig Guttmann* professzor, a kórház igazgatója megrendezi az első Stoke Mandeville-versenyt. Ezen a versenyen 12 kerekesszékes „kórházi beteg” részére rendeztek íjászversenyt. Ez az esemény volt az, amely elindította a fogyatékos emberek szervezett sportja kialakulását.

A Stoke Mandeville-i játékokat évente növekvő létszámmal rendezték meg, az íjászat mellett atlétikai, vívó-, asztalitenisz- és kosárlabdaversenyekkel. A második világháborút követően a holland, lengyel, belga, francia hadisérülteknél is, az angol kórházakhoz és otthonokhoz hasonlóan elkezdik alkalmazni a sportolást. Négy holland hadisérült 1952-ben Stoke Mandeville-be utazik, hogy részt vegyen a játékokon, és megmérkőzzön az angol kerekesszékes sportolókkal. A holland hadisérült sportolók részvétele az 1952-es Stoke Mandeville-i játékokon az *első nemzetközi versenyt* jelentette. A játékokon a nemzetközi részvétel 1953 és 1955 között egyre növekszik. A játékok évenkénti rendszerességgel történő nemzetközi szintű megrendezése – mind magasabb színvonalon és létszámmal – lényeges fejlődést eredményezett a szervezett sportélet kialakulásában. A játékok pénzügyi alapját az 1955-ben létrehozott Brit Gerincsérült Sportolók Alapítványa biztosította. A játékszabályokat a különböző sérültségeknek és sportági szabályoknak megfelelően összhangba hozták, és 1957-ben elfogadták a sportági adaptálásokat és a sportolók sérülésspecifikus kategorizálását. Az egyre bővülő nemzetközi részvétel miatt 1958-ban megalakult az első nemzetközi sportszövetség mozgáskorlátozottak számára, amely a *Nemzetközi Stoke Mandeville-i Játékok Szövetsége* (International Stoke Mandeville Games Federation (ISMGF)) nevet kapta.

GUTTMANN A SZERVEZETT SPORTÉLET ELINDÍTÓJA

1960-ban, a soron következő Stoke Mandeville-i játékokat – az 1948-as első játékok céljával azonosan – a XVI. nyári olimpia helyszínén és azt közvetlenül követően Rómában rendezték meg (NÁDAS 2003a, b).

A FOGYATÉKOSOK NEMZETKÖZI SPORTSZÖVETSÉGÉNEK MEGALKULÁSA

A második világháború hadisérültjei között nemcsak harántsérültek, hanem amputált és látássérült sportolók is voltak. A Guttmann elnöklete alatt működő *ISMGF* először csak a kerekesszékekben élő amputáltak számára biztosított versenyzési lehetőséget, majd később, szintén Guttmann elnökletevel alakul meg az amputált és vak sportolókat tömörítő nemzetközi sportszövetség. A nemzetközi szervezetet *1964-ben* alapítják meg Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetsége (International Sports Organisation for Disabled, ISOD) névvel. Az 1964. évi tokiói játékokat követően már bemutató jelleggel megjelennek az ISOD-hez tartozó amputált sportolók *nem kerekesszékes* versenyszámai is. Először 1976-ban a Toronto-olimpiádon kapnak hivatalosan versenyengedélyt az akkori két világszervezettől (ISMGF, ISOD) és a verseny rendezőitől az *amputált és vak sportolók*. A látássérültek két sportágban (atlétika és csörgőlabda), az amputált sportolók kilenc súlyossági kategóriában atlétika, úszás, asztalitenisz, lövészet és röglabda sportágakban versenyezhettek. (A mozgáskorlátozott sportolók kategorizálásának ismertetése a III. fejezetben található.)

A Toronto-olimpiád olyan sporteseményé alakult, amely a későbbi játékokra is nagy hatással volt. A különböző politikai nézeteket valló országok politikai döntéseikkel beavatkoztak a parasport mozgalmába. Annak ellenére, hogy ismert volt minden nemzet előtt, hogy az ISMGF-tagsággal bíró Dél-Afrika összevont (feketé-kehék) csapattal nevezett, részvételük ellen nyolc ország kormánya jelezte ellenérzéseit. A játékok bojkottját először az ISMGF- és ISOD-tagsággal még nem rendelkező Magyar Népköztársaság külképviselete jelentette be. A magyar küldöttséget három nappal a játékok megkezdése után Budapestről államköltségen hazarendelték (Nádas 2003a, b).

AZ AGYI SÉRÜLTEK NEMZETKÖZI SPORT ÉS REKREÁCIÓS SZÖVETSÉGÉNEK LÉTREJÖTTE

A központi idegrendszer sérüléséből eredő mozgáskorlátozott sportolók érdekében *1978-ban* megalapítják az Agyi Sérültek Nemzetközi Sport és Rekreatációs Szövetségét (Cerebral Palsy – International Sports and Recreation Association, *CP-ISRA*), és az 1980-as arnhemi (hollandiai) játékokon sportolók négy sérültségi kategóriában versenyezhettek.

BOCCSA JÁTÉK. XII. PARALIMPIAI JÁTÉK, ATHÉN, 2004
Benczúr Miklósné felvételei

A LÁTÁSSÉRÜLTEK NEMZETKÖZI SPORTSZÖVETSÉGÉNEK MEGALKULÁSA

A látássérült sportolók (vakok és gyengénlátók) 1980-ban kiváltak az ISOD szervezetéből, és megalakították saját, sérültségüknek megfelelőbb nemzetközi szervezetüket, a *Látássérültek Nemzetközi Sportszövetségét* (International Blind Sports Association, IBSA).

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOSOK NEMZETKÖZI SPORTSZÖVETSÉGÉNEK LÉTREJÖTTÉ

Az Értelmi Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetsége (International Sports Federation for Persons with Mental Handicapped, INAS-FHM) 1986-ben alakult, a neve 1999-től International Sports Federation for Persons with Intellectual Handicapped, INAS-FID. (Gruíz 2005, 49).

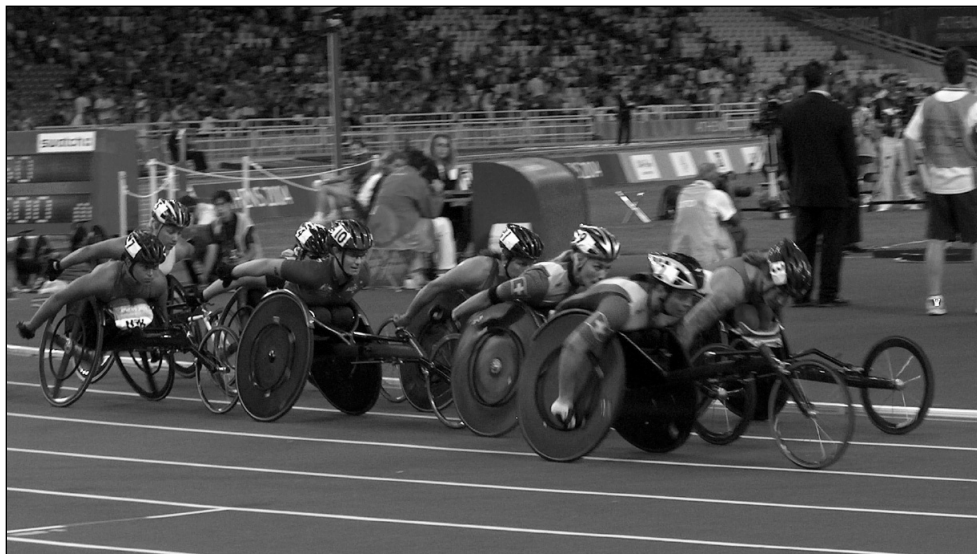
SIKETEK NEMZETKÖZI SPORTBIZOTTSÁGA

A Csendes Sportok Nemzetközi Bizottsága (Comité International des Sports Silencieux, CISS) 1924-ben alakult meg és ennek jogutódja a Siketek Nemzetközi Sportbizottsága (Comité International des Sports des Sourds, CISS). Alapító tagja az 1989-ben alakult IPC-nek (Tapolczay 2003).

2. A Nemzetközi Paralimpiai Bizottság megalakulása

1982-ben a négy nagy szövetség – ISMGF, ISOD, CP-ISRA és IBSA – létrehozta saját ernyőszervület Fogyatékosok Sportjának Nemzetközi Koordinációs Bizottsága néven (International Coordination Committee Sport for Disabled, ICC).

Az ICC a négy szövetség delegáltjaiból állt és feladata a négyévenként megrendezendő játékok koordinálása és vezetése volt (Nádas 2005).

KEREKESZÉKES GYORSASÁGI VERSENY. XII. PARALIMPIAI JÁTÉK, ATHÉN, 2004
Benczúr Miklósné felvételei

A parasport nemzetközi szervezeti fejlődése azzal folytatódott, hogy a sérülés-specifikus sportszövetségek (ISMGF, ISOD, CP-ISRA, IBSA, és a CISS) és az ICC 1989 őszén Düsseldorfban megalakítják a *Nemzetközi Paralimpiai Bizottságot* (International Paralympic Committee, IPC). Az IPC alakuló közgyűlésen 41 alapító nemzet volt jelen a mozgás- és látássérültek mellett az értelmi fogyatékosok és a hallássérülteket tömörítő nemzeti sportszervezetek képviselőiben (Nádas 2003b).

Az IPC alapszabálya szerint igyekszik egyesíteni, tömöríteni és felelősséget vállalni a paralimpiai sportágakért, de nemcsak a paralimpiai játékok időszakára, hanem az ahhoz vezető négyéves időszak kvalifikációs versenyének rendszeréért is. Az IPC nemcsak a paralimpiai játékokért felelős szervezet, hanem a paralimpiai kvalifikálást jelentő más nemzetközi IPC (EB és VB) -versenyekért is, mert a parasport szervezete – ellentétben az „épek” sportjával – nem sportági, hanem sérülésspecifikus fejlődési irányt mutat.

A paralimpiai sportmozgalom szervezeti átalakulása és fejlődésének fő irányai

Az egyes nemzetközi sérülésspecifikus szövetségek, mint például az ISOD, a CP-ISRA, az IBSA és az ISMGF saját kategorizálási szabályainak megtartásával kontinens- és világbajnokságokat is rendez. Az IPC néhány sportágban (asztalitenisz, vívás, úszás), valamint a legtöbb kerekesszéket használó sportágban (mint a kosárlabda, a tenisz és az atlétika) olyan világ- és európai versenyeket is rendez, amelyen a három mozgáskorlátozott sportolót tömörítő nemzetközi sportszervezet egységes játékszabályrendszerben és szabályok szerint indítja sportolóit, a látássérültek három kategóriája és a központi idegrendszer sérültjei néhány önálló versenyszáma mellett.

A paralimpiai sportágak közül ma már több olyan sportág van, amely nem a sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek, hanem az IPC sportági szakmai irányítása alatt állnak (például: atlétika, asztalitenisz, erőemelés, úszás, lovaglás). Ezeknek a sportágaknak a sportszakmai, szervezési és versenyrendezési feladatait az IPC sportági bizottságai végzik. Ezzel az IPC paralimpiai feladatain túl magára vállalt sportági, szakszövetségi feladatokat is. A paralimpiai sportmozgalom szervezeti átalakulásának, fejlődésének *három fő iránya* egyszerre van jelen a parasport gyakorlatában:

- A sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek sportági bizottságai
A sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek sportági bizottságai még jellemzően jelen vannak a gyakorlatban és irányítják, szervezik az egyes sportágak nemzetközi rendszerét, versenyét, szabályait.
- Önálló sportági szakszövetségek és kapcsolatuk az IPC-vel
A sérülésspecifikus nemzetközi sportszövetségek sportági bizottságai mára már néhány sportágban (kosárlabda, tenisz, röplabda, vitorlázás) önállósította magát, és *saját nemzetközi sportági szakszövetségi* szervezetet hozott létre. *A sportági szakszövetségek kialakulásával a parasportágak szövetségi önrendelkezése egyre inkább előtérbe kerül. A sportági szakszövetségekben* sérültségi kategóriától független a sportági képviselő, és ezek a sportági szakszövetségek önálló szervezeti jogon tagjai az IPC-nek.
- A parasport integrációs törekvései
A parasport integrációja következtében a paralimpiai sportágak szakmai integrálódásának eredményei, hogy az egyes sportági szakszövetségek megjelennek az épek sportjában, illetve az épek sportági szakszövetségei megjelennek a parasport mozgalomban.

Hazánkban még a sérülésspecifikus sportszövetségek szervezeti fejlettségének szakasza a jellemző, de egyre szorosabb sportági kapcsolatok épülnek ki a hazai sportági szakszövetségekkel (tenisz, asztalitenisz, vívás, röplabda), ezzel is megindítva a hazai integrációs folyamatot. A speciális céllal működő önálló sportági szakszövetségi rendszer kialakulásának folyamata hazánkban még nem kezdődött meg.

A szervezeti életben bekövetkezett több mint ötvenéves fejlődési folyamat változásai, a paralimpiai játékok egyre magasabb sportszakmai színvonala, a játékok növekvő nézettsége tette lehetővé, hogy 2001-ben szerződés szülessék a jövőről a NOB (Nemzetközi Olimpiai Bizottság) és az IPC (Nemzetközi Paralimpiai Bizottság) között. A megállapodás rögzíti, hogy 2012-től a mindenkori olimpiai játékokat követően két héttel az olimpiai játékokat rendező városban és a versenyek helyszínein kell megrendezni a paralimpiai játékokat. Szintén nagyszerű parasport-diplomáciai sikernek könyvelhető el, hogy az IPC elnöke a NOB közgyűlésének testületében kapott helyet.

Az IPC új mottója kifejezi a paralimpiai mozgalom karakterét. A „Spirit in motion” (Mozgásban a lélek) értelmezése: az IPC nemcsak magas sportteljesítményre ösztönöz, hanem azt az erős üzenetet is közvetíti, hogy az IPC egy mozgásban, működésben lévő szervezet.

Az IPC elnöksége 2003 áprilisában fogadta el az IPC új filozófiáját bemutató logót.

„SPIRIT IN MOTION”

Az új paralimpiai szimbólum három elemet tartalmaz: a pirosat, a kéket és a zöldet. A három szín a világ országainak nemzeti lobogóit képviseli. A logóban lévő három agito-vonal (agito latin szóból: „én mozgok”) körbeöleli a középpontot, ami azt szimbolizálja, hogy az IPC a világ minden sarkából várja a sportolókat és lehetőséget ad a versenyzésre. Megerősíti a tényt, hogy a paralimpiai sportolók folyamatosan ösztönzik és érdekeltté teszik a világot a sportteljesítményükkel, mindig mozgásban kell lenni és sosem szabad feladni! Ez egyben az IPC új stratégiája is.

2.1. Nyári paralimpiai játékok

A nyári paralimpiai játékokat négyévenként rendezik meg. Táblázatunkban rövid időrendi tájékoztatást adunk a paralimpiák időpontjáról és színhelyéről, a sportolói részvételről, a magyar képviselőről.

Részleteiről olvasásra ajánljuk a Nádas Pál szerkesztésében megjelent „Paralimpiai történetek” című könyv idevonatkozó fejezeteit, amelyben a játékok időpontja, színhelye, az események legfontosabb szakmai történései, valamint az eredménytáblázatok is megtalálhatók (Nádas 2005, 85–303).

A NYÁRI PARALIMPIAI JÁTÉKOK FŐBB ADATAI

Év	Város	Küldöttségek száma	Összes résztvevő	Magyar résztvevő	Jellemzők és magyar érmek
1948	London			—	első Stoke-Mandeville-i játékok (2 angol csapat)
1952	Stoke-Mandeville	2		—	Holland és angol csapatok
1960	Róma	23	400 kerekesszékes sportoló	—	Stoke-Mandeville-i játékok az olimpia helyszínén
1964	Tokió	22	390	—	az olimpia helyszínén
1968	Tel-Aviv	29	750	—	a mexikói olimpia helyett
1972	Heidelberg	44	1000 sportoló	4	a müncheni olimpia helyett első egyéni magyar részvétel: Fejes András III. helyezett
1976	Toronto	42	1675 sportoló	12 sportoló, 3 kísérő	Tauber Zoltán első magyar aranyérem; Oláh József atlétika III. helyezés (a csapatot hazarendelték, az éremtáblázaton nem szerepelnek)
1980	Arnhem	42	2500 sportoló		a moszkvai olimpia helyett, magyar részvétel nélkül
1984	Long Island (New York)	45	1800 sportoló	42 fős küldöttség (31 sportoló)	Los Angeles-i olimpia helyett „Fáklya játékok” 3 arany, 11 ezüst, 5 bronzérem
1988	Szöul	62	3200 sportoló	48 fős küldöttség (35 sportoló)	az olimpia helyszínén 5 ezüst, 7 bronzérem
1992	Barcelona	82	nincs információ	42 sportoló	az olimpia helyszínén 4 arany, 3 ezüst, 4 bronzérem
1996	Atlanta	115	3500 sportoló	45 sportoló	az olimpia helyszínén 5 arany, 2 ezüst, 3 bronzérem
2000	Sydney	121	3900 sportoló	55 sportoló	az olimpia helyszínén 4 arany, 5 ezüst, 14 bronzérem
2004	Athén	136	3826 sportoló	38 sportoló	az olimpia helyszínén 1 arany, 8 ezüst, 9 bronzérem,
2008	Peking	148	4200 sportoló	33 sportoló	az olimpia helyszínén 1 arany, 6 bronzérem

2. 2. Téli paralimpiai játékok

A HÓ VARÁZSA

Fényképezte: Szalmás Péter, Nádas Pál gyűjteményéből

A téli paralimpiai játékok előzménye a Svédországban megrendezett első versenyhez köthető, ahol 14 ország 250 vak és mozgáskorlátozott sportolója indult. A versenyek rendjét, időpontját és helyszíneit táblázatban foglaltuk össze. A téli játékokon általában vak és gyengénlátó, alsó és felső végtag sérültek, valamint gerincsérült sportolók vettek részt, alpesi sí, sífutás és jégkoron sportágakban, álló és ülő kategóriákban (Navratyl 2005).

A TÉLI JÁTÉKOK FŐBB ADATAI

Év	Város	Küldöttségek száma	Összes résztvevő	Magyar résztvevő	Jellemzők és magyar érmek
1976	Örnsköldsvik, Svédország	14	250	—	—
1980	Geilo, Norvégia	18	350	—	—
1984	Innsbruck, Ausztria	22	350	—	—
1988	Innsbruck, Ausztria	22	397	—	—
1992	Tignes-Albertville, Franciaország	24	475	—	Először az olimpia helyszínén
1994	Lillehammer, Norvégia	31	1000	—	Az olimpia helyszínén (az ülőhoki sikere!)
1998	Nagano, Japán	32	571	—	Az olimpia helyszínén
2002	Salt Lake City, USA	36	419	1	Az olimpia helyszínén, az első magyar részvétel: Navratyl Sándor, monosíző
2006	Torino, Olaszország			2	Navratyl Sándor és Vass Ágnes monosízők

Magyarországon először 1984-ben vetődött fel annak gondolata, hogy meg kellene honosítani hazánkban a mozgáskorlátozottak téli sportjait. Ennek érdekében az 1984. évi innsbrucki játékokra a sportvezetés kiküldött egy megfigyelőt. Sajnos az akkori hazai helyzet nem tett lehetővé jelentősebb fejlődést.

Ahhoz, hogy a magyar parasport a téli sportok legnagyobb seregszemléjén is képviselje magát, szükség volt egy elkötelezett, vállalkozó szellemű, bátor emberre, Navratyil Sándorra, aki elhatározta, hogy kedvtelésből űzött sportágában versenyeken is megméreti magát. A siker érdekében mindent megmozgatott, s végül eredményei alapján jogot szerzett a játékokon való indulásra, így a Magyar Paralimpiai Bizottság közgyűlése őt delegálta a 2002. évi téli paralimpiai játékokra. A 2006-os torinói versenyen Navratyil Sándor és Vass Ágnes vett részt.

B) A szervezett hazai parasport kialakulása és kapcsolata a nemzetközi sporttal

1. A mozgáskorlátozott személyek sportja mint a szervezett hazai sportélet egyik kiindulópontja

Mivel a parasport hazai szervezeti kereteinek kialakításában a mozgáskorlátozott emberek sportja döntő szerepet játszott, ezért a következőkben a történeti ismertetést a mozgáskorlátozott emberek sportjának kialakulásán keresztül tesszük meg, esetenként kitérve röviden más sportszövetségek kialakulására is. Az egyéb fogyatékoság-specifikus hazai szervezetek-szövetségek történetének összefoglalása és jelenlegi helyzetének ismertetése a megfelelő fejezetekben kerül részletezésre.

AZ ELSŐ HAZAI SPORTEGYESÜLETEK

A hazai szervezett parasport kezdete a mai Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon jogelődjében volt azzal, hogy a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona (alapítva: 1903) tanulói számára 1929-ben megalakult a Nyomorékok Sport Egyesülete (NYSE). Morvay leírja az intézmény 30 éves történetében, hogy az intézetnek sportegyesülete is van, amely a labdarúgás mellett atlétikai sportokra is kiterjed (1933). A fejlődés a második világháború után szintén ehhez az intézményhez kötődik. A ma is működő intézményben a tanulók a rendszeres iskolai mozgásnevelésben vesznek részt, és a tanulók rendszeresen sportolnak. A múlt század hatvanas éveitől kezdődően a sportfoglalkozásokon, az intézményen belüli és iskolák közötti, majd a „mozgásjavító” iskolák nemzetközi intézményei közötti versenyeken keresztül jutnak el a tanulók egyrészt az „épek integrált” budapesti sportversenyeihez asztalitenisz, atlétika és a labdarúgás sportágakban, másrészt ahhoz az elképzeléshez, hogy szükség van olyan sportegyesületre, ahol a rendszeresen sportoló fiatalok teret kapnak a sportolásra (Benczúr 2002, 2005b).

Az *egyéni próbálkozásokat* követően (Fejes András, Tauber Zoltán) a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon tanárai és diákjai 1970-ben megalakítják a mozgáskorlátozottak – Halassi Oliverről, a lábszáramputált kétszeres olimpiai bajnokról elnevezett – sportegyesületét (*Mozgásgátoltak Halassi Olivér Sport Clubja, HOSC*). Az intézmény akkori igazgatója, Zsótér Pál és Vámos Károlyné, Bartos Judit (Benczúr Miklósné), Hajdú Levente tanárok az iskola diáksága mellett másokat, az intézményen kívüli sportolókat is, bevontak a sportegyesület alapításába (NÁDAS 2003b). A HOSC-ben az első sportágak az asztalitenisz, az íjászat, a sakk és az ülőröplabda voltak, majd később az úszás, a teke és a kispályás labdarúgás. Az első nagyszabású hazai nemzetközi sportversenyt (spartakiád) a mozgásgátoltak Halassi Olivér Sport Clubja szervezte 1971-ben Gödöllőn. Ezen a versenyen lengyel, jugoszláv, svéd és NSZK-beli sportolók vettek részt. A magyar színeket a HOSC sportolói kívül a – Szilvássy Lajos irányításával szintén 1970-ben megalakult – miskolci Akarat Sportegyesület mozgáskorlátozott sportolói képviselték.

Külföldön – először hivatalosan az akkori sporthivatal engedélyével – a svédországi Solna-játékokon, majd a 23 ország részvételével 1975-ben megrendezett franciaországi

világversenyen, a saint-étienne-i világbajnokságokon képviselték magyar mozgáskorlátozott sportolók hazánkat. A világbajnokságok magyar sikerének (8 arany-, 7 ezüst-, 12 bronzéremnek) köszönhetően meghívás érkezik a HOSC-hez az 1976-évi Toronto-olimpiára.

1973-ban Sólymos Endre irányításával megalakult a szombathelyi Vasakarat SC, amely 1975-től kétéves rendszerességgel életre hívta az ún. Savária Kupát. Ebben az időben kezdődött meg a hazai egyesületek, illetve a versenyek szervezeti kereteinek kiépülése. Országsszerte sorra alakultak a sportcsoportok, sportegyesületek. A nyolcvanas évektől a MEOSZ (Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége) is jelentős szerepet töltött be, különösen vidéken, a sportcsoportok kialakításában.

A szocialista országoknak – az ismert politikai okok miatt – a nyugati országok rendezvényein a részvétel számos problémát jelentett annak ellenére, hogy itthon is elindultak a nemzetközihez hasonló sportszerveződések. Sőt a nemzetközi szervezetek tagságára is volt lehetőség az Országos Testnevelési és Sporthivatal segítségével.

AZ INTERSPORTINVALID MOZGALOM

AZ INTERSPORT-
INVALID 10 ÉVES
JUBILEUMI EMLÉMÁJA

Az *Intersportinvalid* mozgalom a szocialista országos közös szakmai munkájának koordinálásában, a mozgáskorlátozottak hazai sportéletének fejlődésében játszott jelentős szerepet. Az Intersportinvalid (ISI) alakuló közgyűlése 1970-ben Malenichen (Csehszlovákia) volt. Tagországai: Csehszlovák Szocialista Köztársaság, Lengyel Népköztársaság, Magyar Népköztársaság és Német Demokratikus Köztársaság. Az Intersportinvalid létrehozója és működésének fő irányítója *dr. Vojmir Srdecny*, a hradeckralove-i pedagógiai fakultás professzora volt, aki „a magyar mozgásgátoltak sportmozgalmának a kibontakozásától kezdve lelkes segítője, őszinte baráti támogatója” (Srdecny–Plesa 1980, Benczúr 2005a).

Jelentős szerepet töltöttek be abban az időben a szocialista országok (Csehszlovákia, Lengyelország, NDK és Magyarország) Interkupa versenyei. Az Intersportinvalid által szervezett versenyek váltakozó helyszíneken, atlétika, asztalitenisz, úszás és sakk sportágban voltak jelentősek. A magyar mozgássérült sportolók 1973-tól vettek részt ezeken a versenyeken. Az ISI évi közgyűléseit más-más ország szervezte, ahol 2-2 fő képviselte az egyes országokat, és közösen alakították ki a következő, valamint az elkövetkező további négy év versenyrendjét (például: Berlin, Ostrava, Hardec-Kralove, Varsó, Budapest, Prága, Berlin, Wisla, Budapest). Az ISI CUP (Interkupa) sportági rendezvényeit évi bajnokságok formájában, közös versenyszabályok alapján az egyes országok vállalása szerint rendezték asztalitenisz, úszás, atlétika, röplabda, sakk és íjászat sportágakban (Plesa 1980). Az ISI évi közgyűlései fórumot jelentettek sportszakmai, versenyrendezési kérdések megbeszélésére, határozatok hozatalára, a sportolók kategorizálási, osztályozási rendszerének közös kialakítására is.

Ebben a munkában a *Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága* (MTSB) – a Német Demokratikus Köztársaság előmunkálatait továbbfejlesztve – az úszás szabályainak kidolgozását vállalta. Az úszás rangsorolását módosító, kompenzáló időeredmény elfogadása az ISI tagszervezeteinek közös határozata volt (1979. október 13–14-én, Budapesten). Az ISI úszásmódszertani tanácskozásán a csehszlovák, kelet-

német és magyar küldöttség – némi módosítás után – fogadta el az ISI interkupa-úszóversenyei szabályzatának szorzószámos rendszerét. (A lengyel küldöttség a nyugati osztályozás megtartását javasolta.) Az úszás versenyeket több éven keresztül ebben a rendszerben rendezték a szocialista országokban.

Az úgynevezett *kompensáló szorzószám meghatározásának módját* – az úszók mozgásvizsgálata és az akadályozottság összevetése az úszott idővel – a hazai szakemberek végezték. Az 1977–78. évi nemzetközi úszóspartakiádok tapasztalatai alapján Csík János, Koller István és Benczúr Miklósné dolgozták ki a szorzószámrendszert, majd az Intersportinvalid 1979. évi tanácskozásán Plesa István vezetésével tettek javaslatot annak elfogadására.

1989-ben Budapest adott otthont egy nagyszabású ISI-rendezvénynek, amelynek célja a keleti és a nyugati „rokkant-sportszövetségek” közötti kapcsolat elmélyítése volt. Ezen a rendezvényen először vett részt Bulgária, Jugoszlávia, Kuba, Románia és a Szovjetunió küldöttsége. A XX. és egyben utolsó ISI-tanácskozás 1990-ben, Prágában volt. Ezzel az Intersportinvalid tevékenysége véget ért (Benczúr 2005a).

A mozgáskorlátozottak hazai (felnőtt-, ifjúsági és gyermek-) versenyein a szorzószámos kompensáló rendszer volt alkalmazásban egészen a nemzetközi funkcionális osztályozási rendszer teljes bevezetéséig. A funkcionális osztályozáshoz szükséges vizsgálatok elvégzése és a sportolók átsorolása a nemzetközi kategorizálási rendszerre fokozatosan történt a hazai versenyrendszerben. A szorzószámos rendszer nem egyszerre szűnt meg, évekig egymás mellett működött a nemzetközi osztályozási rendszerrel. (A több száz úszó nemzetközi besorolásának elkészítéséhez időre volt szükség.) A gyermekversenyeken a szorzószámos rendszert további módosítással alkalmazták, külön kategóriában versenyeztek a végtaghiányos és külön kategóriában a bénult sportolók, majd ezen belül alkalmazták a kompensáló szorzószámos rendszert. A nemzetközi kategorizálási rendszer az 1990-es évek közepére terjedt el teljes mértékben a hazai versenyeken is (Benczúr 2005b).

EGYÉB JELENTŐS TÖRTÉNESEK ÉS ESEMÉNYEK A HAZAI SPORTÉLETBEN

A testnevelési és sportbizottságok megalakulása

Az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH) 1977-ben életre hívja a *hallás-, látás- és mozgáskorlátozottak sportbizottságait (TSB)*. A *testnevelési és sportbizottságok feladatai az adott fogyatékosági népesség sportjának szervezése nemzetközi eseményeinek koordinálása volt*.

A *Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB)* aktív léte azt eredményezte, hogy az addigi, a HOSC szervezésében zajló országos szintű nemzetközi kapcsolatokat az MTSB vette át és intézte.

Tagság a nemzetközi sportszövetségekben

Hazánk csak 1983 óta tagja nemzetközi sportszervezetnek, először az ISOD-ben nyert tagságot, majd a későbbiekben a többi nemzetközi sportszövetségben is. Az OTSH engedélye után, a tagdíj befizetését követően, így vált lehetővé 1984-ben a New York-i Fáklya Világjátékokon való magyar részvétel, szereplésünk az eddigi legsikeresebb magyar paralimpiai szereplés volt.

Az 1980-as évek elejére jellemző volt, hogy sorra alakultak a mozgáskorlátozottak hazai sportegyesületei, Egerben, Pécsen, Nagykanizsán, Kaposváron, Nyíregyházán és

Debrecenben. Az MTSB mint az állam (OTSH) által létrehozott és általa közvetlenül irányított csúcsszervezet 1981-től erőteljesen elkezdte szervezni – főhatósági engedélyek nélkül – a hazai sportéletet, a sportágankénti országos bajnokság rendszerét az addigi szombathelyi Savária, a miskolci Avaz és a budapesti spartakiádok, kupák megtartása mellett.

Erre az időszakra tehető az utánpótlással való országos szintű tudatos foglalkozás kezdete, mozgáskorlátozott gyermekek, iskolai tanulók országos sportrendezvényeinek elindítása és az első módszertani szakanyag kiadása is (BENCZÚR 1984).

A mozgáskorlátozott gyermekek országos sportrendezvényei

Az 1984-es esztendőben rajtolt és a mai napig is tart a „*Sportolj velünk!*” országos mozgalom, amely évente sok-sok mozgáskorlátozott gyermeket mozgósít játékokra, versengésre. Ezt a mozgalmat a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége Testnevelési és Sportbizottsága (MEOSZ-TSB), majd az abból kivált Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS), a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete (MAGYE) és a Magyar Úttörők Szövetsége indította el. A játékoknak a Testnevelési Főiskola adott és ad ma is helyet (BENCZÚR 2005b).

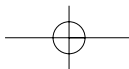

AZ USZODÁBAN

Fényképezte Pintér Márta, Mozgásjavító Általános Iskola, EGYMI és Diákotthon archivumból

Sportági bajnoki rendszerek

A sportágankénti bajnoki rendszerek bevezetése megsokszorozta a hazai versenyzési lehetőségeket, és egyben az adott sportág minőségi változását is eredményezte. Az egyesületekben kezdett tért hódítani a tudatosan és rendszeresen végzett, szakemberek által irányított edzőmunka. Ennek a nagyon gyors és intenzív fejlődésnek a legkiemelkedőbb eredménye az 1984. évi New York-i Fáklya Játékokon elért fantasztikus magyar éremhullás volt.

Magyarország 1986-ban Pécsen rendezett először világbajnokságot ülőréplabda sportágban az ISOD megbízásából, és az 1981-ben alakult Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) támogatásával. Ez volt az első olyan hazai sportesemény, ahol a sportoló mozgáskorlátozottak nagyon magas színvonalú sportteljesítménnyel az írott és elektronikus sajtó jóvoltából a közvélemény gondolkodásán, hozzáállásán kicsit változtattak. Az ország sport iránt érdeklődő lakossága először kapott teljes körű tájékoztatást egy fogyatékosok számára rendezett világeseményről. Az esemény híre és eredményessége újabb sportegyesületek alakulását eredményezte (Ajka, Veszprém, Vác, Tatabánya, Szeged, Vásárosnamény).

A sikeres pécsi vb-rendezésből és a hazai politikai helyzetből azt a következtetést vont le az ISOD Európai Bizottságának (EC-ISOD) akkori elnöke, C. E. Wang, hogy Magyarország alkalmas lenne egy képzeletbeli híd építésére a keleti és a nyugati társadalmi berendezkedésű nemzetek „rokkantsportjáért” felelős szervezetei és kormányzatai között. E gondolat jegyében 1988. március 17. és 20. között Budapest ad otthont a Kelet és Nyugat közötti hídépítő *EC-ISOD-szemináriumnak*. A konferencia témája: „Hová tart a mozgáskorlátozottak sportja a világban?” E háromnapos nemzetközi konferencián először képviseltették magukat a parasport világában a Szovjetunió, Bulgária, NDK küldöttei, az EC-ISOD tagországok küldöttei mellett. A konferencia betöltötte a híd szerepét, hiszen ettől számítva e három ország fogyatékos sportolói is megkezdtek a nemzetközi viadalokon való szereplést.

2. A hazai fogyatékoságspecifikus sportszövetségek és a Magyar Paralimpiai Bizottság megalakulása

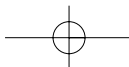
A hazai fogyatékoságspecifikus sportszövetségek fejlődése vezetett a Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB) megalakulásához 1997-ben.

2.1. A hazai fogyatékoságspecifikus sportszövetségek megalakulása

A hazai politikai rendszerváltás és a nemzetközi elvárások együttes hatására 1989-ben a Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága (MTSB) demokratikus úton megalakítja a *Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségét (MMS)* az országban akkor működő 16 sportegyesülettel és a speciális intézményekkel közösen, az egyéni sportolókat is bevonva ebbe a mozgalomba. Az MMS alakuló közgyűlésének az egykori „bölcső” (1929, 1970), a Mozgásjavító Általános Iskola és Diákotthon adott otthont. Még ugyanebben az évben az ország demokratizálódási folyamatának és a mozgáskorlátozott sportolók sikereinek köszönhető, hogy a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) és a Magyar Röplabdaszövetség (MRSZ) a *Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetségét*, illetve annak ülőréplabda szakágát, felvette rendes tagjai sorába. Ezzel a két, demokratikusan megho-

Nincs ilyen ábra!!!!

A MAGYAR MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK SPORTSZÖVETSÉGE EMBLÉMÁJA

zott döntéssel kezdetét veszi a mozgáskorlátozott sportolók szervezeteinek és sportolóinak tudatos integrációja a többségi sportba.

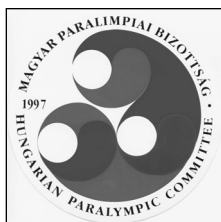
Az 1989-ben megalakult International Paralympic Committee (IPC) harmadik soros közgyűlését 1991 novemberében Budapesten rendezi meg az MMS közreműködésével. A közgyűlés a *hallás-, látás-, mozgás- és értelmi fogyatékos* sportolók nemzetközi és hazai szervezeteinek részvételével zajlott. A budapesti közgyűlésen alakul meg az IPC európai szervezetének végrehajtó bizottsága (IPC-EC). A végrehajtó bizottság titkárává választják az akkori MMS-főtitkárt, Simon Beátát, és így a titkárság is hazánkba került. Abban az időben dr. Plesa István, az MMS szakorvosa, az EC-ISOD tagja, a röplabdázás nemzetközi kategorizáló orvosa és Rádi Gyula, az ISOD röplabda szakágának, majd az önálló világszövetség (WOVD) végrehajtó bizottságának tagja volt, így *már három hazai sportszakember működött a nemzetközi sportdiplomácia területén*. Az 1992-es személyi változások után ezek a posztok megszűntek.

Az MMS 1990. évi közgyűlése, közvetlenül az IPC 1989. évi alakuló közgyűlését követően kimondja, hogy Magyarországon is meg kell alapítani a *Magyar Paralimpiai Bizottságot*, és az addig végzett paralimpiai feladatokkal járó munkákról lemond. Ez az átalakulás közel hét évig tartott. (Ekkor még csak a mozgáskorlátozottak sportegyesületei szerveződtek szövetségi keretek közé.)

Az időközben megalakult hazai sportszövetségek:

- Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége (MÉS), 1992.
- Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége (MVGYSSZ), 1993.

2. 2. A Magyar Paralimpiai Bizottság megalakulása

A MAGYAR
PARALIMPIAI
BIZOTTSÁG
EMBLÉMÁJA

Az MMS, a MVGYSSZ és a MÉS mint alapítók 1997. szeptember 13-án létrehozták legfőbb közös szervezetüket, a *Magyar Paralimpiai Bizottságot (MPB)*. Az *MPB feladata* a paralimpiai sport hazai szervezése, irányítása és a paralimpiai sportágak fejlesztése volt.

Az 1989-es politikai rendszerváltást követő kormányok, a társadalmi és civil szervezetek erőteljes nyomására egyre átfogóbb megoldásokkal, kezdeményezésekkel, törvények és kormányrendeletek alkotásával segítették és segítik a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének megvalósítását. E támogatási rendszer a parasport fejlődését is elősegítette. A Magyar Paralimpiai Bizottság közvetlenül az 1997-es megalakulását követő esztendőben a Magyar Köztársaság költségvetési tényezőjévé lép elő. Ez azt jelentette, hogy az ország költségvetésében a parlamenti képviselők szavazata alapján a Magyar Paralimpiai Bizottság és a Magyar Speciális Olimpia Szövetség állami támogatását külön címsorban jelentette meg. Ettől az időponttól mondható el, hogy az országos politikai szándékot a legmagasabb szinten nevesített pénzügyi forrással is alátámasztották.

Szekeres Pál háromszoros vívó paralimpiai bajnokot (1992-ben egy, 1996-ban két aranyérmet szerzett) 1998 őszétől kinevezik az Ifjúsági és Sportminisztérium helyettes államtitkárává. A felkészülést a 2000-es sydneyi paralimpiára addig soha nem látott mennyiségű állami forrás alapozta meg, a parasportolók azonos formaruhában vehettek részt a közös, olimpiai és paralimpiai ünnepélyes eskütételen. A felkészülés és az

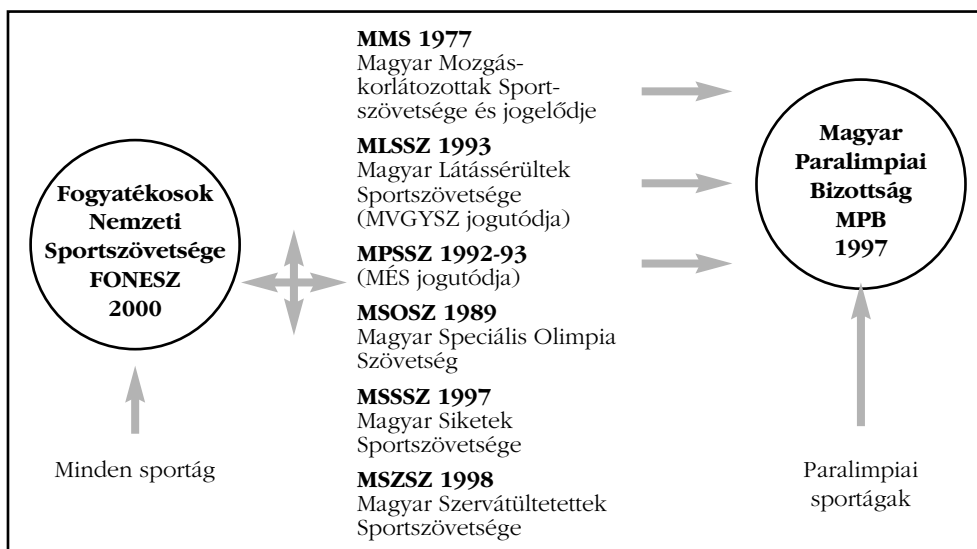
utazás költségei mellett az utánpótlás- és diáksportra, valamint sportágfejlesztésekre, a hazai és nemzetközi versenyeztetésre, sportági műhelytámogatásra is jutott pénz. Megindították a sportlétesítmények akadálymentesítési programját. Elkezdődött szakembereink tudatos, tervszerű képzése is.

További fogyatékoságspecifikus sportszövetségek alakulása időrendben:

- Magyar Speciális Olimpiai Mozgalom, 1989.
- Magyar Siketek Sportszövetsége, 1997.
- Magyar Szervátültetettek Sportszövetsége, 1998.

(Történeti feldolgozásuk a fogyatékoságspecifikus fejezetekben található.)

A HAZAI SPORTSZÖVETSÉGEK A FONESZ ÉS AZ MPB RENDSZERÉBEN (2008-BAN)

2. 3. A Magyar Paralimpiai Bizottság mint önálló köztestület

Az 1998-ban alakult új kormányzat új sporttörvényt alkotott, és abban életre hívta a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetségét (FONESZ 2001), amelyben minden hazai, a fogyatékosok sportját képviselő ernyőszervezet, sportszövetség helyet kapott (részleteiben lásd a következő fejezetben).

Az MPB közgyűlése 2002. november 28-án elfogadta a változtatási szándékról szóló nyilatkozatát és azokat a dokumentumokat, amellyel az MPB a FONESZ-hez hasonló önálló köztestületi rangra történő emelésének szándékát volt hivatva rögzíteni. Az MPB mint a hazai paralimpiai mozgalom legfőbb irányítója önálló köztestületté vált. *Hatásköre a paralimpiai mozgalomra terjed ki.* A sportról szóló új törvény (a 2004. évi I. tv.) a Magyar Paralimpiai Bizottságot s ezáltal a hazai parasportot – a Magyar Olimpiai Bizottsághoz hasonlóan – köztestületi rangra emelte:

„40. § (1) *A Magyar Paralimpiai Bizottság* (a továbbiakban: MPB) köztestület, amely a Kszt. szerinti közhasznú társasági nyilvántartásba vétel

nélkül kiemelkedően közhasznú szervezetnek minősül. Az MPB-t a minisztérium tartja nyilván. Az MPB jogosult a Magyar Köztársaság címerének és zászlajának használatára. (2) Az MPB feletti törvényességi felügyeletet az ügyészség gyakorolja. (3) Az MPB feladatai elsősorban: a) a Nemzetközi Paralimpiai Bizottság alapszabályában és egyéb szabályzataiban a nemzeti paralimpiai bizottságok részére megállapított célkitűzések és feladatok végrehajtása.”

Az MPB és tagszervezetei külön-külön is visszakapták önállóságukat azzal, hogy az MPB kiléphetett a FONESZ ernyője alól, míg a MÉS, MMS és az MVGYSSZ saját jogán a FONESZ tagjává lett.

Időközben rendkívüli jelentőségű volt az a politikai döntés is, amelynek révén a parasportolók és edzőik négyéves felkészülésükhöz személyre szabott ösztöndíjban részesülhetnek; a paralimpikonok és edzőik, az 1–6 helyezettek eredményességi jutalma és kitüntetési rendszere 2004-től az olimpikonokkal egyenértékű. A paralimpiai érmekek az olimpikonokhoz hasonló életjáradékot is kapnak.

Ezek a kormányzati döntések a parasport-mozgalom elismerése, megbecsülése és a honi sportéletbe történő bevonásának folyamatát hivatottak elősegíteni. A paralimpiai mozgalom nemzetközi és hazai céljainak, feladatainak, valamint eredményességének megvalósításához és eléréséhez a törvényi, rendeleti és pénzügyi feltételek adottak.

A parasport integrációs törekvéseinek eredményeként és a magyar sportági szakszövetségek együttműködését fejezi ki, hogy egyre több sportági szakszövetség szerez tagságot az MPB-ben. Az idők folyamán a következő sportági szakszövetségek csatlakoztak az MPB-hez:

Magyar Tenisz Szövetség, Magyar Íjász Szövetség, Magyar Sí Szövetség, Magyar Foggyatékosok Lovas Sportszövetsége, Magyar Sportlövők Szövetsége, Magyar Vívó Szövetség, Magyar Evezős Szövetség, Magyar Vitorlás Szövetség.

3. A Foggyatékosok Nemzeti Sportszövetsége kialakulása és működése

3. 1. A Foggyatékosok Nemzeti Sportszövetsége kialakulása és tevékenysége

A FOGGYATÉKOSOK
NEMZETI
SPORTSZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA

A 2001. évi sporttörvény értelmében új köztestülettel bővült a hazai parasportélet a 2001. április 28-án megalakult *Foggyatékosok Nemzeti Sportszövetségével* (FONESZ).

A FONESZ a foggyatékosok sportjának hazai ernyőszervezete, az MPB a paralimpiai sportágak, a hazai paralimpiai mozgalom szervezésének köztestülete.

A FONESZ alapító tagjai 2001-ben:

- a Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB) és tagszervezetei: MMS, MVGYSSZ és a MÉS,
- a Magyar Siketek Sportszövetsége (MSSSZ),

- a Magyar Speciális Olimpia Szövetség (MSOSZ),
- a Magyar Szervátültetettek Országos Sport, Kulturális és Érdekvédelmi Szövetsége (MSZSZ).

A FONESZ széles körű szervező, összefogó feladatokat lát el a parasport területén. Részletes feladatait a *közgyűlés* által elfogadott *alapító okirat* tartalmazza. Sportpolitikájának célja, hogy a megváltozott fizikai, szellemi, érzékszervi és más akadályozottsággal élő személyek bármilyen szintű és formájú sporttevékenységének általános megítélését, tartalmi és tárgyi megújulását segítse.

A FONESZ legfontosabb feladatai:

- a fogyatékosok sportjának érdekképviselője az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a sportközalapítványok, a sportszövetségek és más társadalmi szervezetek előtt, gondoskodik a fogyatékosok sportját érintő állami támogatások tagszervezetek közötti felosztásáról, továbbá
- sportszakmai, gazdasági, jogi, informatikai szolgáltatásokat nyújt a tagszervezetei számára sportinformációs rendszerének működtetésén keresztül,
- nyilvántartja a fogyatékos sportolókat, részükre egységes versenyengedélyt ad ki, sportágfejlesztési programokat indít.

A FONESZ *integrált sportrendezvényeket*, programokat szervez a Magyar Sport Napja, valamint a Fogyatékosok Világnapja alkalmából, elősegíti az ép sportolókkal történő közös versenyzést.

A magyar sport társadalmi funkciója betöltésének egyik legfontosabb záloga a korszerű, jól szervezett *sportszakember-képzés*. A fogyatékos emberek sportjában az épek sportjához hasonlóan a szakemberképzésnek meghatározó a szerepe, hiszen a sport e sajátos területén is erősödik az igény a kiemelkedő sporteredményekre, az egészségorientált testedzésre, a szabadidős sporttevékenységre. A sportszakember-továbbképzés (sportoktató, edző, szakedző, sportmenedzser) tartalmi-módszertani megújítása érdekében a FONESZ továbbképzéseket szervez a fogyatékosok sportjával foglalkozó szakemberek számára általános gyógypedagógiai és a fogyatékos személyek sportolására vonatkozó sajátos ismeretekből.

Az MPB 2004. évi önálló köztestületté nyilvánítása óta a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége, a Magyar Látássérültek Sportszövetsége és a Magyar Parasport Szövetség paralimpiai sportágakat koordináló része az MPB alá tartozik.

2009. június 1-jével a Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége és a Magyar Látássérültek Sportszövetsége (a Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége jogutódja) kilépett a FONESZ-ből. A két sportszövetség egyesült és *Magyar Látássérültek és Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MLMS)* néven belépett a Magyar Paralimpiai Bizottságba.

3. 2. A Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége tagszervezetei és működésük

A FONESZ tagszövetségei működésének rövid ismertetését a hazai fogyatékosspecifikus sportszövetségek szerint foglaljuk össze.

MAGYAR MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK SPORTSZÖVETSÉGE

Magyarországon a mozgáskorlátozott gyermekek intézményes ellátása 1903-tól számítható, amikor megalakították a Nyomorék Gyerekek Menhelyét és Egyletét, amely később komplex rehabilitációs intézményként működött. Az otthon vezetői fontosnak ítélték a sporttevékenység bevonását a rehabilitációs folyamatba. Ennek megfelelően hazánkban a mozgáskorlátozottak első sportszervezete, a *Nyomorékok Sport Egyesülete (NYSE)* 1929-ben alakult meg. A második világháborút követően a mozgáskorlátozottak szervezett hazai sportjának kialakulása a hetvenes évekre tehető, első önálló sportegyesülete a mai Mozgásjavító Általános Iskola végzett sportolóinak és tanárainak kezdeményezésére alakult, Halassy Olivér Sport Club néven (HOSC). Ebben az időben országszerte egymás után alakultak meg a nagyobb városokban az önálló sportegyesületek, klubok, majd a kisebb településeken, az érdekvédelmi egyesületeken belül a sportcsoportok (Részleteiben lásd a II. fejezet elején leírtakat.)

A Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) 1989-ben alakult, megelőzve az 1977-ben létrejött Mozgáskorlátozottak Testnevelési és Sportbizottsága, amely – hasonlóan a fogyatékosok szervezeteinek sportbizottságaihoz a fogyatékosok sportjának hazai és nemzetközi koordinálása céljából – az OTSH kezdeményezésére alakult.

Az MMS tagszervezetei az egész ország területére kiterjedő önálló sportegyesületek, sportcsoportok, célja a mozgáskorlátozott emberek sportjának szervezése, koordinálása. A következő nemzetközi sportszövetségek tagja: ISMWSG, ISOD, CP-ISRA és IPC, sportolói részt vesznek a paralimpiai mozgáskorlátozottakban. *Sportágak:* asztalitenisz, atlétika, boccса, erőemelés, kerékpár, kosárlabda, sí, tenisz, úszás, ülőröplabda, vívás, sakk.

Az MMS alapító tagja volt az MPB-nek és a FONESZ-nek. 2009 júniusában kilépett a FONESZ-ből, egyesült a Magyar Látássérültek Sportszövetségével, és *Magyar Látássérültek és Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége* néven tagja lett a Magyar Paralimpiai Bizottságnak.

MAGYAR LÁTÁSSÉRÜLTEK SPORTSZÖVETSÉGE

A MAGYAR LÁTÁSSÉRÜLTEK SPORTSZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA 2009-IG

A MAGYAR LÁTÁSSÉRÜLTEK ÉS MOZGÁSKORLÁTOZOTTAK SPORTSZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA

Magyarországon 1918 őszén alakították meg az első világháborúban megvakult katonák a Polgári Vakok egy csoportjával a Vakok Szövetségét. Az első csoportja, a sakk szakosztály, 1950-ben alakult. A sakk-kört 1957-ben az atlétikai, majd 1965-ben a természetjáró szakosztály megalakítása követte. 1963-ban jött létre a Vakok és Csökkentlátók Wesselényi Miklós Sportköre, amely 1965-ben turisztikai szakosztállyal bővült (Weisz 2003). A vakok Wesselényi Miklós Sportköre először az 1976–77-es években, a lőcsei csapat bemutatója után szervezett csörgőlabda-csapatot, hogy bekapcsolódhasson a környező országok vak sportolói részére rendezett versenyekbe. Az 1977–78 óta működő csörgőlabda-csapat különböző nemzetközi és hazai tornákon vett részt. 1984-től a Paralimpiai Játékokon a látássérült sportolókat válogatott csapat képviseli. 1981-től napjainkig előkelő Európa-bajnoki, világbajnoki, illetve paralimpiai helyezések és érmek jelzik eredményességüket. A Magyar Vakok és Gyengénlátók Sportszövetsége (MVGYSZ) 1993-ban alakult a korábbi testneve-

lési és sportbizottság utódjaként. 1991-től az utánpótlás-fejlesztés munkájába bekapcsolódott a Vak Diákok Sportegyesülete, amelynek hat éven keresztül veretlen ifjúsági csapatának tagjai ma a felnőtt válogatottat erősítik.

LÁTÁSSÉRÜLTEK ATLÉTIKAVERSENYE. XII. PARALIMPIAI JÁTÉK, ATHÉN, 2004
Benczúr Miklósné felvétele

A Magyar Látássérültek Sportszövetsége az MVGYSSZ jogutódja, névváltozása 2002-ben történt. Célja a magyar látássérült emberek sportjának képviselete, fejlesztése, szervezése. A szövetség egyre bővülő számú tagszervezettel és sportági képviselettel koordinálja a hazai látássérültek sportját. Az MLSSZ tagja a Látássérültek Nemzetközi Szövetségének (IBSA), alapító tagja volt az MPB-nek és a FONESZ-nek.

MAGYAR PARASPORT SZÖVETSÉG (MPSZ)

A Magyar Parasport Szövetség (MPSZ), korábbi nevén Magyar Értelmi Fogyatékosok Sportszövetsége (MÉS) 1992-ben alakult. Tagszervezetei sporthoz kapcsolódó tevékenységet folytató egyesületek, alapítványok, intézmények, amelyek együttműködése demokratikus alapokon nyugszik. A szövetség alapító tagja a Magyar Paralimpiai Bizottságnak (MPB), részt vesz az IPC tagszövetségének, az Értelmi Fogyatékosok Nemzetközi Sportszövetségének (INAS-FID) munkájában. A MÉS filozófiája a normalizáció elvén alapul. Ez azt jelenti, hogy az értelmi fogyatékosoknak a társadalmon belül mindenki mással azonos jogokat, lehetőségeket kell adni, és azonos köteleességekkel kell bírniuk. Az értelmi fogyatékos embereknek is joguk van bármilyen általuk választott sportban, a képességeiknek megfelelő szinten részt venni. Ez kiterjedhet helyi, területi, nemzeti vagy nemzetközi szintre. A MÉS egyik legfontosabb alapelve a teljesítményre ösztön-

A MAGYAR PARASPORT SZÖVETSÉG
EMBLÉMÁJA

zés, a teljesítmény elvárása. A teljesítmény értékelésénél figyelembe kell venni a sportoló állapotát és fejlődését, az előrehaladás mértékét. A szövetség céljai:

- az értelmi fogyatékosok sportjának fejlesztése, népszerűsítése, eredményességének növelése,
- az értelmi fogyatékosok sportjával kapcsolatos tevékenység szervezése, irányítása és segítése,
- az értelmi fogyatékosok, valamint egyesületeik és egyéb szervezeteik érdekeinek képviselete,
- részvétel a nemzetközi sporttevékenységben,
- az értelmi fogyatékosok sportjának integrálása az épek, illetve a többi fogyatékoságtípus sporttevékenységébe hazai és nemzetközi szinten,
- az értelmi fogyatékosok sportjával kapcsolatos szakmai képzés.

A szövetség keretében a sportolók 23 sportágban versenyeznek, ebből a következők a jelentősebbek: asztalitenisz, atlétika, boccса, bowling, cselgáncs, darts, erőemelés, evezés, korcsolya, íjászat, karate, kosárlabda, kerékpár, labdarúgás, lovaglás, röplabda, sí és tájfutás, tenisz, triatlon, tollaslabda, úszás.

MAGYAR SPECIÁLIS OLIMPIA SZÖVETSÉG (MSOSZ)

A MAGYAR SPECIÁLIS
OLIMPIA SZÖVETSÉG
EMBLÉMÁJA

A Magyar Speciális Olimpia Szövetség (MSOSZ) az értelmi fogyatékos emberek társadalmi hátrányainak megszüntetésére és a sport értékeinek hasznosítására csatlakozott az 1967-ben a J. P. Kennedy Jr. Alapítvány által alapított Speciális Olimpia mozgalomhoz. A speciális olimpia mozgalma az értelmileg súlyosan sérült emberek olyan versenyrendszere (divízió elmélet), amelynek segítségével minden területen jelentősen csökkenthető a társadalmi kirekesztettség okozta hátrány. A mozgalom alap gondolata a sérült ember saját erőfeszítésére, aktivitására épít. Különleges szabályrendszerével megteremti az állapothoz igazodó körülmények között a siker és a győzelem esélyét. A versenyek lebonyolításában a gyógypedagógiai, a sport és a sportszervezés szakemberei egyaránt jelen vannak, az események a szülők és az önkéntesek bevonásával történnek. A versenyekhez társuló kulturális rendezvényeken közreműködő neves személyek, olimpikonok, színészek, népszerű politikusok megsokszorozzák a siker és az öröm forrásait a sportolók számára. Az MSOSZ 1989 óta szervezi és bonyolítja az enyhe, közép-súlyos és súlyos értelmi sérült, továbbá a halmozottan sérült emberek rendszeres edzés és versenyprogramját. Tizenhárom éves működése során a területi versenyektől a téli és nyári sportok világjátékaira való felkészülésig számos egyéb rendezvényt szervezett. Rendszeresen tart edzőképző szemináriumokat, képviselői részt vesznek nemzetközi továbbképzéseken. A mozgalom célja – azonkívül, hogy rendszeres testmozgást és versenyzési lehetőséget teremtsen az értelmi fogyatékos embereknek – megmutatni a társadalomnak, hogy képesek saját munkájuk, szorgalmuk és kitartásuk által sport teljesítményekre is. A speciális olimpiai versenyek lebonyolítási rendszere lehetővé teszi, hogy minden versenyző teljesítményével sikert és megbecsülést szerezzen önmagának és környezetének. Ezáltal a rendszeres sportolás és versenyzés segíti az értelmi sérültek társadalmi beilleszkedését, integrációját is.

A 21 sportág gyakorlatából kiemelkedő sportágak: asztalitenisz, atlétika, bowling, boccса, cselgáncs, erőemelés, kerékpár, kézilabda, kosárlabda, tollaslabda, korcsolya, torna, kosárlabda, úszás, labdarúgás, sí, padlólóki.

MAGYAR HALLÁSSÉRÜLTEK SPORTSZÖVETSÉGE (MHSSZ)

A Magyar Hallássérültek Sportszövetsége (korábban Magyar Siketek Sportszövetsége, MHSSZ) 1997 októberében alakult, mint a siket és nagyothalló emberek társadalmi alapon működő, a testnevelést és a sportot irányító országos szervezete. A sportszövetség az 1968 óta működő sportbizottság szerepét vette át, és folytatja annak tevékenységét. Az MHSSZ eszmei elődjének tekinthető a Siketek Sport Clubja, amely 1912-ben alakult Budapesten labdarúgó sportolók kezdeményezésére. A szövetség tevékenysége:

- a diáksport szervezetek által előkészített Országos Diáknapok keretében, az iskolák közreműködésével asztalitenisz, úszás, vegyes röplabda, sakk, kispályás labdarúgás sportágakban országos bajnokságok rendezése;
- felnőttek részére asztalitenisz, tájékozódási futás, horgászat (egyéni, csapat) kis- és
- nagypályás labdarúgó országos bajnokságok rendezése és lebonyolítása; a jövőben bővíteni szeretné programját más területeken is;
- az európai és világversenyeken való részvétel elősegítése, nemzetközi tornák, Európa-bajnokságok rendezése.

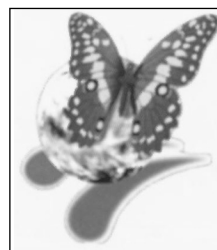
A MAGYAR
HALLÁSSÉRÜLTEK
SPORTSZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA

Sportágak: asztalitenisz, bowling, atlétika, úszás, vízilabda, labdarúgás, tájfutás, sakk, sporthorgászat, női röplabda.

MAGYAR SZERVÁTÜLTETETTEK SPORTSZÖVETSÉGE (MSZSZ)

A Magyar Szervátültetettek Sportszövetsége (MSZSZ) 1998-ban alakult, jelenleg 12 tagszervezete van. Eszmei elődje, a Magyar Transzplantáltak Kulturális és Sportegyesülete (MTSE). A szövetség célja a szervátültetésen átesett emberek mozgás útján történő fizikai és a társas együttlét élményéből fakadó pszichikai rehabilitációja. A szövetség nemcsak a fizikai és lelki rehabilitációval foglalkozik, hanem a Magyarországon élő transzplantáltak érdekvédelmét is ellátja. Évente háromfordulós magyar bajnokságot szervez. A versenyekre minden alkalommal más városban kerül sor.

Az MSZSZ tagja az angol székhelyű Szervátültetettek Világjátéka Szövetségének (WTGF). A magyar csapat 1987 óta vesz részt a kétévenkénti Szervátültetettek Világjátékán. Magyarországon 1988-ban és 1990-ben négy-csapatos nemzetközi játékokat szervezett. 1991-ben Magyarország adott otthont a Szervátültetettek VIII. Világjátékának, 1994-ben Harkányban került sor a Szervátültetettek Nemzetközi Játékára kilenc ország részvételével, majd 1999-ben immár másodízben rendezte meg a Szervátültetettek (XII.) Világjátékát.

A MAGYAR
SZERVÁTÜLTETETTEK
SPORTSZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA

Sajátos definíciójuk szerint élsportoló az, aki nemzetközi és világversenyeken érem esélyesként indul. Versenyzőiknek a versenyeken egy fő száma van, emellett kiegészítő sportszámokban is részt vesznek, amelyek azonban nem veszélyeztethetik a fő számban való szereplést. Sportolók főként lakóhelyükön, integráltan edzenek.

Sportágak: bowling, sí, röplabda, atlétika, teke, asztalitenisz, kerékpár, tollaslabda, úszás, tenisz, billiárd, boccsa, darts.

4. A fogyatékos személyek sportjának diáksportrendszere

A diáksport általános célkitűzése, hogy minél több fogyatékos gyermek minél többet mozogjon, képességeinek, lehetőségeinek megfelelően sportoljon, rendszeresen vehessenek részt megfelelő körülmények között, szakemberek által irányított és vezetett sportfoglalkozásokon, a szükséges eszközök igénybevételével.

4. 1. A fogyatékos gyermekek és tanulók diáksportja kialakulásának előzményei – megyei sportszövetségek

A fogyatékosok országos sportszövetségei a versenysport működtetésén kívül a *szabadidő- és diáksporteseményeket* is szerveznek, ám ezek száma meglehetősen alacsony. A sport e sajátos területének országos lefedettsége érdekében alakultak meg *a fogyatékos személyek megyei sportszövetségei*. Ennek eredményeképp mind a 19 megyében, és Budapesten is, e feladat ellátására külön szervezetek alakultak. Ezek az ún. megyei szövetségek, gyakorlatilag minden fogyatékosági ágat képviselnek és szoros együttműködést alakítottak ki, vagy beléptek az adott megye megyei sportszövetségébe. Tehát egyfajta *szövetségi integráció* alakult ki, mely működését tekintve könnyebbéget jelent (pl.: titkársági, könyvelési feladatok ellátása stb.). E szövetségek évente 15-20 szabadidősport-eseményt rendeznek, amelyen a különböző fogyatékosági ágak sportolói és „ép” sportolók is részt vesznek. Továbbá megrendezik a diákolimpia megyei és regionális fordulóit (4-6 sportágban).

A fogyatékos tanulók diáksport egyesületei a gyógypedagógiai intézményi rendszerhez igazodnak. Egyesületi szinten nem jellemző az integrált sporttevékenység. Szövetségi szinten már láthatjuk ugyanazt a folyamatot, amit a versenysportban, vagyis például a tanulásban akadályozott és hallássérült tanulók részt vesznek a városi, körzeti és országos diákolimpiai versenyeken. A tanulásban akadályozott tanulók részére külön országos bajnokság működik, amelynek felmenő rendszerű versenyrendszere szinte elszívta az „épek” versenyrendszerében is megjelenő tanulásban akadályozott tanulókat. Érthető, hiszen az épekkel együtt, egymás ellen versenyezve nincs annyi sikerélményük, mint a szegregált versenyrendszerben. Összességében elmondható, hogy a diákprogram szándékában az *alap- és középfokú képzésben* részesülő hallás-, látás-, mozgáskorlátozott és értelmi fogyatékos tanulókra terjed ki.

A program célja:

- a fogyatékos diákok egészségi és fittségi állapotának fejlesztése,
- minél több fogyatékos diák minél többet mozogjon, sportoljon,

- a testnevelés-oktatás színvonalának emelése,
- az ép diákokéhoz hasonló versenyrendszer működtetése,
- a fogyatékosok társadalmi megítélésének megváltoztatása, javítása.

A program tartalma:

- a versenyrendszer működéséhez szükséges feltételek megteremtése,
- az integrációs lehetőségek megkeresése,
- a felmenő rendszerű versenyrendszer bővítése új sportágakkal,
- az épek versenyein való megjelenés.

A program megvalósítása:

1989–1999 között országos szintű helyzetfelmérés és koncepció kialakítása, négy fogyatékosági ágban, 12 sportágban való versenyzés feltételeinek a kialakítása.

2000-ben a diáksporrendszer tovább fejlődött. Közvetlen állami támogatást kap a fogyatékosok diáksporja, létrejött a megyei fogyatékosügyi sportreferensi rendszer. Újabb két sportággal bővül a rendszer, és diákolimpiai szintre emelkedik a tanulásban akadályozott tanulók diáksporja.

2001-ben az emelkedő állami támogatás mellett a diáksporprogram tovább fejlődik azzal, hogy a látássérültek 5 sportágban, 6 eseményben vettek részt, a hallássérültek 5 sportágban és 14 eseményben, a mozgáskorlátozottak 2 sportágban és 10 eseményben, az értelmi fogyatékosok 3 sportágban és 102 esemény során versenyezhetek.

2002-re kialakult a komplex diákolimpiai rendszer a tanulásban akadályozott tanulók részvételével, négy sportágban, őszi és tavaszi megyei fordulókkal, diákolimpiai döntővel Zánkán (ahol közel 1500 tanuló méri össze tudását számos sportágban). Ennek a diákolimpiai versenyrendszernek komoly húzó szerepe volt a többi fogyatékosspecifikus diáksporra.

A teljes diáksporrendszer országosan több mint 160 sportesemény keretében közel 9000 diák sportolására ad lehetőséget.

A tanulásban akadályozott diákok versenyei mellett

- a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók, fiatalok részvételével regionális versenyek szerveződnek atlétikában,
- a hallássérültek iskoláinak versenyrendszere országos szintre emelkedik,
- a speciális szakiskolák tanulóinak atlétika és labdarúgó versenyrendszere országossá válik.

A felsorolt programok napjainkban is hasonló tartalommal és eseményszámmal futnak. 2006-ban a FONESZ lett a gazdája a teljes diákolimpiai versenyrendszernek. Mint az előzőekben láttuk, a közvetlen támogatás keretében jelentős számú sporteseményen sportolhatnak a fogyatékos gyermekek, fiatalok, köztük legnagyobb létszámban az értelmi fogyatékos diákok. A számukra megrendezett felmenő rendszerű versenyek csúcseménye a diákolimpiai döntő, ahol közel 1500 tanuló méri össze tudását számos sportágban (Zánka).

Összefoglalásképpen kiemelendő, hogy nemcsak a diák-versenyrendszer ért el jelentős eredményeket, hanem annak szervezeti háttere is fejlődött, hiszen a megyei – minden fogyatékosági ágot képviselő – szövetségek új országos szövetséggé tömörültek, és megalakították a *Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetségét, a FODISZ-t*.

4. 2. A Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetsége

A FOGYATÉKOSOK
ORSZÁGOS DIÁK- ÉS
SZABADIDŐSPORT
SZÖVETSÉGE
EMBLÉMÁJA

A Fogyatékosok Országos Diák- és Szabadidősport Szövetsége (FODISZ) közhasznú szervezetként 2008. március 8-án alakult meg azzal a szándékkal, hogy hozzájáruljon a kistérségek, a megyék, a régiók fogyatékosok diák- és szabadidősportja struktúrájának összefogásához, fejlesztéséhez. A fő cél, hogy korszerű civil sportszakmai összefogás, együttműködés kialakításával magas minőségi színvonalon és költséghatékony eljárásokkal lássa el a fogyatékos tanulók, fiatalok sportjához kapcsolódó feladatokat. Feladatának tekinti, hogy kialakuljon egy hálózatos szervezeti és informatikai rendszerrel kapcsolt sportolási rendszer, elősegítse az integrációt; a sportoló nemzet fogalmát tükröző és a fogyatékosok aktív és rehabilitációs diák- és szabadidősport lehetőségeit megvalósító sportszakmai civil központ létrehozását.

A *FODISZ szakmai múltja* 1999-re nyúlik vissza, amikor az akkori központi sportirányítás útjára indította a fogyatékosok diáksport projektjét. A szövetség alapítói már 5 éves működési tapasztalattal bírnak, sokszínűségüket, célkitűzéseiket és feladataikat szerteágazó szervezeti formái adják, mivel tagjai képviselik a fogyatékosok sportjának megyei szintű valamennyi fogyatékosági ágát és számos sportágát.

A *FODISZ célja*:

- A fogyatékos tanulói ifjúság egészséges életmódra nevelésének elősegítése érdekében a rendszeres testedzés, sportolás megkedveltetése, a rendszeresen sportoló tanulók számának növekedése, a versenysport utánpótlás bázisának szélesítése, valamint a tagok hazai és nemzetközi képviselete, érdekképviselete és érdekvédelme.
- A fogyatékosággal élő lakosság szabadidős sporttevékenységének népszerűsítése, szervezése, lebonyolítása.
- Sportszakemberképzés (testnevelő-, edző-, játékvezető-, versenybíróképzés, továbbképzés) támogatása, szervezése, lebonyolítása.
- A sport mint közhasznú tevékenység népszerűsítése, fejlesztése, a tagszervezetekkel együtt a versenyrendszerek szervezése, lebonyolítása.

A *FODISZ vállalt feladatai*:

- a fogyatékosok diáksportjának foglalkoztatási- és versenyrendszerének kialakítása, működtetése és fejlesztése; segíti a sportági és iskolai területi versenyrendszerek kialakítását, illetve az e körbe tartozó sportrendezvények lebonyolítását,
- koordinálja és szervezi tagjainak tevékenységét; sportszakmai, gazdasági és más szolgáltatásokat nyújt tagszervezeteinek;
- véleményt nyilvánít a fogyatékosok sportját érintő szakmai kérdésekben, a sporttal kapcsolatos jogszabályok tervezetének kialakításában.

A fejlesztési területek:

Lehetőség szerint a lakóhelyen vagy annak közelében megteremteni a fogyatékos személyek szabadidős és sportolási lehetőségeit. Ennek megfelelően:

- országos, megyei, kistérségi civil hálózat kialakítása, helyi civil szervezetek megalakulásának ösztönzése, segítése, meglévő sportegyesületeken belül a fogyatékos emberek sportszportjainak működtetése;

- a megyei szövetségek, kistérségi társulások mellett működő szakértői csapat kialakítása, kapcsolódás a Kistérségi Sportinformációs Rendszerhez;
- együttműködési megállapodások kidolgozása a kistérségekkel;
- ifjúsági turizmus fejlesztése – kistérségek, megye, régiók –, illetve táboroztatási programok kidolgozása.

„KIKÖTŐ” – FOGYATÉKOSOK ORSZÁGOS DIÁK- ÉS SZABADIDŐSPORT HONLAPJA
(www.fodsz.hu).

A „Kikötő” az országban élő fogyatékos sportolók számára tervezett többfunkciós honlap. A honlap tartalmazza a diáksporthoz tartozó eredményeket, a megyében, kistérségekben zajló szabadidős eseménynaplót.

Folyamatos tájékoztatást ad fogyatékosügyi, esélyegyenlőségi kérdésekről. Kapcsolatot teremt a kistérségek, a megyei fogyatékosok sport és egyéb civil szervezetei, oktatási és képző intézmények között. A honlap működése során gazdagabbá válnak a fogyatékosok szabadidőben választható programjai, egyszerre lehet helyben, a lakóhelyen és a tágabb régióban kielégíteni a felmerülő igényeket.

FENNTARTHATÓSÁG ÉS KOHÉZIÓ

A FODISZ fenntarthatósága a fogyatékosok diák- és szabadidősportja struktúraváltásával és a több civil sportszervezetre épülő rendszerek racionalizálásával, valamint az egyes sportszolgáltatások tömbösítésével – az integráció előretörésével – biztosítható.

A korszerű sportszervezési és marketing technológiáknak köszönhetően a sportszervezetek működési költsége csökken, ami a sportprogramok, sportolási lehetőségek növekedésével jár együtt. A helyben, kistérségben szervezett, összekapcsolt sportprogramok jelentős megtakarítást eredményeznek, a jól szervezett programok piacépítések, jó reklámhordozók lehetnek, ami bevételhez segíti az egyesületeket.

A társadalmi fenntarthatóság érdekében az egészséges életmód kialakítását gátló folyamatok megállítását, a jövő generációi iránt érzett felelősség és prevenció szempontjai is érvényesülnek. A fentebb vázolt célkitűzések függvényében kiemelhető, hogy a FODISZ nagymértékben járulhat hozzá a kedvezőtlen életmód-trendek mérsékléséhez, a fogyatékos emberek sportolási szokásainak növeléséhez, az ehhez szükséges feltételrendszerek kialakításához, a sportszolgáltatás mennyiségi és minőségi növeléséhez. Ezáltal a fogyatékos lakosság egyre nagyobb része válik képessé az egészséges életmód területén az öngondoskodásra.

A korszerű civil sportszakmai együttműködés egyik alapgondolata a térségben élők életésélyeinek, diák- és szabadidősport szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek kiegyensúlyozása, a területi egyenlőtlenségek áthidalása, az informális kapcsolatban levő rendszerek segítségével a hátrányos helyzetű térségekben élők életminőségének és egészségi állapotának javítása. A szövetség szolgáltatásai révén közvetve növeli a leszakadó kistérségek népességmegtartó erejét, az egészségesebb életmóddal gazdasági lehetőséget teremt az ott élőknek. Növeli a csökkent munkaképességűek munkavállalási képességét és ezzel az esélyegyenlőség megteremtése irányába hat.

A MAGYAR PARALIMPIAI BIZOTTSÁG
ÚJ EMBLÉMÁJA

SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK
Dorogi László felvételei

Felhasznált irodalom

- BENCZÚR M.-NÉ (1984): *Mozgáskorlátozottak sportja. Kézikönyv.* MEOSZ-TSB.
- BENCZÚR M.-NÉ (2002): Terápiától a sportig. *Fejlesztő Pedagógia*, 13., 4–5., 7–8.
- BENCZÚR M.-NÉ (szerk.) (2003): *Adaptált testnevelés és sport I-II.* FONESZ, Budapest.
- BENCZÚR M.-NÉ (2005a): Az Intersportinvalid kialakulása és feladatai. In: Nádas Pál (szerk.): *Paralimpiai történetek.* Magyar Paralimpiai Bizottság, Budapest, 37–44.
- BENCZÚR M.-NÉ (2005b): A mozgáskorlátozott gyermekek sportjának kialakulása. In: Nádas Pál (szerk.): *Paralimpiai történetek.* Magyar Paralimpiai Bizottság, Budapest, 67–75.
- GRUIZ K. (2005): *Volt egyszer egy MÉŠ.* Down Alapítvány és MÉŠ, Budapest.
- MORVAY I. (1933): Részletek Morvay Izsó a Nyomorék Gyermekek országos otthona 30 esztendő története és jelentés az 1932. évben kifejtett munkásságáról 1903-1933 című előterjesztéséből. Globus, Budapest. In: Tóth György (szerk.): *Szemelvénygyűjtemény a Gyógypedagógia-történethez III. (Szomatopedagógia-történet).* Tankönyvkiadó, Budapest, 1978. 110–115.
- NÁDAS P. (2003a): A nemzetközi paralimpiai játékok története. *Sport História*, I/2, I/3, 4–5., 58–59.
- NÁDAS P. (2003b): A Nemzetközi Paralimpiai Játékok és a parasport hazai története. In: Litavec Anna (szerk.): *Fogyatékosok sportjának története.* Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, Budapest, 53–75.
- NÁDAS P. (2005): A paralimpiai mozgalom történetéből. In: Nádas Pál (szerk.): *Paralimpiai történetek.* MPB, Budapest, 23–67.
- NAVATYL S. (2005): Téli sportok és a paralimpiai játékok. In: Nádas Pál (szerk.): *Paralimpiai történetek.* MPB, Budapest, 201–208.
- PLESA I. (szerk.) (1980): *X. Intersportinvalid 1970–1980.* Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, Budapest.
- SRDECNY V.–PLESA I. (1980): A rokkantsport rövid története és az Intersportinvalid 10 éve. In: Plesa István (szerk.): *X. Intersportinvalid 1970–1980.* Mozgásgátoltak Testnevelési és Sportbizottsága, Budapest, 4–12.
- TAPOLCZAY G. (2003): Hallássérült személyek speciális sportja. In: Benczúr M.-né (szerk.): *Adaptált testnevelés és sport. II. kötet.* FONESZ, Budapest, 119–127.

Ajánlott irodalom

- DOROGI L.–BOGNÁR J. (2007): *Bevezetés a fogyatékos emberek sportjába.* (Alap- és középfokú sportszakember képzés tanulmánykötet.) Magyar Testnevelési Egyetem Támogató Köre Alapítvány.
- FEJES A. (2002): Mozgás – Sport – Személyiség. *Fejlesztő Pedagógia*, 13., 9–10.
- GALLOV R. (2003): Egy évszázados iskola és a paralimpiai mozgalom élén. Nádas Pál – a mozgáskorlátozottak sportjáért. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 4., p. 37–38.

GUTTMANN, L. (1960): *Textbook of Sport for the Disabled*. HM+M Publisher Oxford.

LITAVECZ A.– SZEKERES P.– VASS H.– DÉNES J. (szerk.) 2003): A magyar vakok és gyengénlátók sporttörténete. In: *Fogyatékosok sportjának története*. Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, Budapest, 33–49.

NÁDAS P. (szerk.) (1993): *Kilenc évtized a mozgáskorlátozott gyermekek szolgálatában*. Mozgásjavító Általános Iskola, Budapest.

NÁDAS P. (2002): A mozgáskorlátozott diákság sportolási lehetősége régen és ma. *Fejlesztő Pedagógia*, 13., 4-5.

NÁDAS P. (2002): A parasport és a Paralimpiai Játékok Története. *Fejlesztő Pedagógia*, 13., 63–76.

Felhasznált dokumentumok

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

2004. évi I. törvény a sportról

Hivatalos jegyzőkönyvek a paralimpiai játékokról. Magyar Mozgáskorlátozottak Sportszövetsége (MMS) irattára, Magyar Paralimpiai Bizottság (MPB) irattára.

Paralimpics 92. Barcelona. Enciklopédia Catalana SA, 1993.

Paralympic Spirit, Multimédiás CD. An unforgettable journey of struggle and triumph. 1996.

The Salamanca Declaration and Framework for Action (1994); Standard Rules on the Equalisation of Opportunities for Disabled Persons, 1993.